

2008 KÜRESEL FİNANS KRİZİNİN TÜRKİYE'DE BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİSİ

Onur ÇELİK¹

Öz

Bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve finansal araçların da bu doğrultuda gelişimiyle birlikte, 1990'lı yılların sonuna doğru küreselleşme hareketleri hız kazanmıştır. Küreselleşme ile birlikte ülkelerarası etkileşimler artmış siyasi, ekonomik, kültürel vb. birçok alanda değişimler kaçınılmaz olmuştur. Küreselleşmenin getirmiş olduğu değişimlerin olumlu yönlerinin yanı sıra olumsuz yansımaları da olmuştur. 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz, küreselleşmenin getirmiş olduğu olumsuzluklardan biridir. Bu ekonomik kriz ülkeleri farklı şekillerde etkilediği gibi bölgesel gelişmişlik farklarının önemini tekrar öne çıkarmıştır. 2008 küresel finans krizi etkilerini Türkiye'de de göstermiş olup krizin bölgelerin gelişmişlik düzeylerine de yansımaları olmuştur. 2008 krizinin ulusal etkisinin yanı sıra bölgesel etkisinin ortaya çıkarılması, kalkınmanın sürdürülebilir olup olmadığının belirlenmesi açısından önemlidir. Bu çalışmada, küresel krizin bölgesel kalkınmaya etkisinin tespit edilmesi amacıyla, öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılacak, kriz döneminde alınan önlemler ve uygulanan politikalar incelenecek ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun İBBS Düzey-1 verilerinden yararlanılarak konu analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Farklılıklar, Bölgesel Kalkınma, Düzey-1 Bölgeleri, Ekonomik Kriz, İBBS.

JEL Sınıflandırması: G01, R10, R11.

IMPACT OF GLOBAL FINANCE CRISIS ON REGIONAL DEVELOPMENT IN TURKEY

Abstract

Parallel development of information technology and the evolution of financial instruments has accelerated the movement toward globalization by the end of 1990s. Following the globalization movement, interactions between the countries in terms of political, economic, and cultural aspects resulted in inevitable changes. Changes brought about by globalization have had negative effects as well as positive impacts. The global economic crisis started in 2008 can be considered as one of the drawbacks of globalization. This economic crisis affected countries in different ways and reaffirmed the importance of regional development differences. The impact of the 2008 global financial

¹ Öğretim Görevlisi, Ardahan Üniversitesi, Çıldır MYO, Adalet Programı, onurcelik@ardahan.edu.tr, ORCID No.0000-0002-0113-5367.

ğunu göstermektedir. Bölgelere bakıldığında ithalat ve ihracatta en yüksek paya sahip İstanbul bölgesinde krizin etkisinin daha fazla hissedildiği ve 2010 yılında da krizin etkisinin devam ettiği görülmüştür.

2008 küresel krizin en fazla etkilediği alanlardan biri işsizlik sorunudur. 2009 yılında %3'lük artışla kendini gösteren işsizlik, alınan tedbirlerle 2010 yılından itibaren toparlanma sürecine girmiştir. Özellikle ihracata dayalı sanayi üretiminin etkisini işsizlik oranlarına yansıdığını söylemek mümkündür. Sanayi üretiminin azalmasıyla birlikte, sanayisi gelişmiş bölgelere yönelik oluşan iç göçlerde de azalmalar görülmektedir. Kriz döneminde iç göçün yavaşlamasıyla birlikte daha az gelişmiş bölgelerde nüfus geçişleri azalmış, bu durum az gelişmiş bölgelerin gelişimine katkı sunmuştur.

Sonuç olarak 2008 küresel krizi Türkiye'de özellikle reel sektör üzerinde etkili olmuştur. Bu süreçte teşviklerin süresinin uzatılması ve yeni teşviklerin oluşturulması bölgesel kalkınmanın yavaşlamaması ve bölgesel farklılıkların giderilmesi açısından büyük önem taşımıştır. Alınan önlemler, İBBS ile 12 bölgeye ayrılmış olan ülkenin bölgelerine yansımıştır. Bu yansıma işsizlik, istihdam, bölgesel kalkınma ve diğer göstergeler üzerinde belirginleşmiştir. Yapılan incelemelerde kriz döneminde bölgeler arasındaki farklılıkların krizle birlikte; kişi başına GSYİH, reel sektör, göç hareketleri, istihdam alanında azaldığı ancak krizin etkisinin geçmesiyle birlikte tekrar farklılıkların artarak devam ettiği görülmektedir. Oluşacak yeni krizlerin önüne geçilebilmesi ve var olan krizlerin etkisinin azaltılması açısından bölgeler arası farklılıkların giderilerek bölgeler üzerinden sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Alptekin E. (2009). Küresel Krizin Türkiye Ekonomisi ile Sanayisine Yansımaları ve Dipten En Az Zararla Çıkış Yolları", *İ.T.O.Ar&Ge Bülten*.
- Altaşlı Y. ve Işık M. (2017). Türkiye'de Yaşanan Ekonomik Krizlerin İstihdam Üzerine Etkileri (1980-2013), *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 567-585.
- Angelis, V., Gaki, E., Dimaki, K. ve Koufodontis, N., (2012), Economic Crisis and Regional Disparities, *ERSA Conference Papers*, European Regional Science Association.
- Apak S. ve Aytaç A. (2009). *Küresel Krizler, Kronolojik Değerlendirme ve Analiz*, İstanbul: Avcıol Yayıncılık.
- Bayraktar Y. ve Özyılmaz A. (2017). The Role of Internal Migration on Regional Inequality: Turkey Example, *Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, Special Issue, 9-30.
- Boğa, S. (2019). İktisadi Krizlerin Kuramsal ve Kavramsal Çerçevesi. Gülgün Çiğdem (Ed.), *Multidisipliner Yaklaşımla İktisadi Kriz Olgusu İçinde* (s. 3-22), Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Buşega, I. (2016). The Impact of Economic Crisis on Regional Disparities in Romania. Testing Williamson's Hypothesis in the Context of Economic and Financial Turmoil, *Romanian Review of Regional Studies*, 12(1), 13-24.

- Đokić, I., Fröhlich, Z. ve Bakarić, I. R. (2016). The Impact of the Economic Crisis on Regional Disparities in Croatia, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 9(1), 179-195.
- Durmuş S. (2011). Türkiye’de 2000’den Sonra Yaşanan Ekonomik Krizler ve Kriz Döneminde Tüketicilerin İktisadi Davranışları, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Eğilmez, M. (2008). *Küresel Finans Krizi Piyasa Sisteminin Eleştirisi* (8. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erdönmez, P. A. (2009). Küresel Kriz ve Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler Kronolojisi, *Bankacılar Dergisi*, 68, 85-101.
- Gündüz, A.Y. (2006). *Bölgesel Kalkınma Politikası*. Bursa: Ekin Kitabevi
- Kibritçioğlu A. (2001). Türkiye’de Ekonomik Krizler ve Hükümetler, 1969-2001, *Yeni Türkiye Dergisi*, 1(41), 174-182.
- Turan, M. (2005). *Bölgesel Kalkınma Programları*. Menaf Turan (Der.). Bölge Kalkınma Ajansları Nedir, Ne Değildir? Ankara: Paragraf Yayınları.
- Ural, M. (2003). Finansal Krizler ve Türkiye, (2003), *D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi*, 18(1),11-28.